

محمد گبرلو در یادداشتی در خصوص جشنواره فجر و چهلمین سالگرد آن نسب به شرایط پیش رو و مقایسه آن با دوران گذشته ابراز امیدواری کرده و گفت شرایط بهتری پیش روی سینما می‌باشد.

✓ برخی مطرح می‌کنند جشنواره فیلم فجر که رنگ شده است یامی گویند شرکت نمی‌کنیم من فکر می‌کنم این تنها جشن رسمی، معتبر و متناسب با سینمای ایران است که می‌تواند باعث اتحاد اهالی سینما، رونق و تولید بیشتر شود بنابراین ما جشنواره امسال را در چند بخش می‌توانیم مورد رصد قرار دهیم.

یکی اینکه جشنواره در دولت جدید برگزار می‌شود که این دولت برخلاف دولت‌های دیگر شعارهای اصولگرایی دارد و سعی می‌کند که تحول را در فضای کشور ایجاد کند بنابراین طبیعی است که این شخص در سینمای ایران هم زده می‌شود و ما خروجی آن را باید ببینیم.

فکر می‌کنم با این مدیریت جدید تحولی در سینما به وجود بیاید. چون واقعیت این است که در چهار سال گذشته سینما همیشه دچار مشکلات اساسی بسیاری بوده است و هیچ مدیری هم نتوانسته این مشکلات را حل کند بنابراین می‌توانیم به این جریان جدید امیدوار باشیم چرا که سال‌ها همین جریان جدید، معترض سینما بودند و در بیلیتهای متعدد اعلام می‌کردند که سینماها باید تعطیل شود و یا شش‌ماهه در زیربنای آن زده شود.

همان گروهی که چه درست، چه غلط مخالف بودند حالا در اس کار قرار گرفته‌اند باید منتظر بمانیم و ببینیم همین آقایانی که چهار سال مخالف سینما بودند چه نوع سینمایی را می‌پسندند و چه سینمایی را الگو قرار می‌دهند. بعد آن زمان است که ما می‌توانیم تحلیل و ارزیابی کنیم. چون به طور طبیعی تمام کسانی که در اس سینما قرار گرفته‌اند به جز وزیر ارشاد مابقی کارشناس سینما هستند و سال‌هاست با سینمای ایران آشنایی دارند. کسانی هستند که همیشه در سینمای ایران حضور داشتند اما همیشه معترض بودند و حالا همان‌ها در اس هم قرار گرفته‌اند. هر چند خودشان گلهی اشتباهی می‌کنند. برای مثال چندین روز پیش منتقدی فیلمی را به طریقی تملشا و اظهار نظر کرده بود، این منتقد یادش رفته است که تا دیروز منتقد سینما بوده اما امروز کارمند سازمان سینمایی محسوب می‌شود.

شما زمانی که در شورای پروانه ساخت یا نمایش قرار می‌گیرید دیگر نمی‌توانید منتقد آن مجموعه باشید. چون جزو آن تیم محسوب می‌شوید. برای مثال آقای «سعید مستغالی» سال‌ها سینمای ایران را

«محمد گبرلو» کارشناس سینما

جشنواره فجر باعث اتحاد اهالی سینما، رونق و تولید بیشتر می‌شود

رد می‌کردند و قبول نداشتند اما حالا در اظهار نظرشان مسئلی را مطرح می‌کنند که قلیل پذیرش نیست. شما امروز در آن تیم هستید پس باید در صدد اصلاح آن بر بیایید و اگر اشکالی هست آن را از درون حل کنید.

من فکر می‌کنم اتفاق مهم دیگری که امسال در حال رخ دادن است بحث انتخاب فیلم‌هاست چرا که هیئت انتخاب جزو هیئتی است که با سیاست‌های مجموعه جدید هماهنگ است اما فیلم‌ها در سال‌های قبل تولید شده‌اند و این نکته‌ی خیلی مهمی است. اگر فیلم‌هایی که انتخاب شده متناسب با اندیشه و افکار سیاست‌های جدید باشد، عالی است چون ما با سیاست‌های سینمایی تیم جدید آشنایی شویم. اما اگر این فیلم‌ها منتخباتشان نیست، این سوال اساسی پیش می‌آید که بر چه اساسی گزینش داشته‌اند.

تیمی که آقای «بهروز افخمی» و نمایندگان انتخابی آن را تشکیل می‌دهند امسال برخی از فیلم‌هایی را انتخاب کرده‌اند که سال گذشته همین افراد منتقد این نوع سیاست‌ها و این نوع فیلم‌ها بودند. طبیعی است من به عنوان منتقد در جشنواره حاضر می‌شوم. فیلم‌ها را می‌بینم و بحث‌ها را می‌شنوم تا به جمع‌بندی درستی برسم.

به نظرم امسال مشخص‌کننده سیاست‌های مجموعه جدید نیست و ما باید امسال از این فیلم‌ها بگذریم. حقیقتاً در هیئت انتخاب سعی شده که تنوع ژانر داشته باشند به این خاطر که جشنواره اول برای آن‌ها محسوب می‌شود.

اگر تگلهی بیندازید متوجه می‌شوید که فیلم‌های داستانی، قصه‌پرداز، اکشن، روشنفکری و در کل همه نوع ژانر را داریم برای مثال خاتم منیر قیدی در فیلم سینمایی «دسته دختران» از زلن حرف زده، آقای مسعود کیمیایی در فیلم سینمایی «خائن کشی» قصه تهرمان پروری خودش را مطرح می‌کند و یا «درب» سید هادی محقق یک قصه روشنفکری است که در فضای جشنواره بیشتر طرفدار دارد. در کل باید منتظر سال بعد و سیاست‌های جدید سازمان سینمایی باشیم.

امسال قبل از شروع جشنواره حاشیه‌های متفاوتی پیش آمده که برای آن‌ها پلنخی ندارم اما تحلیل دارم. مثلاً برخی می‌گویند فیلم سینمایی «هرد بازنده» محمدحسین مهدویان را چرا با وجود اینکه همچنان در مرحله ساخت بود پذیرفتند. باید بگویم که این قضیه در همه جای دنیا اتفاق می‌افتد. وقتی یک فیلمسازی سابقه درخشان و حضوری مستمر دارد چرا باید فیلمش را کنار بگذارند. اگر هیئت انتخاب حرف‌های و متخصص باشند می‌توانند متوجه شوند که فیلم ارزش حضور در جشنواره را دارد یا نه. چون نکته مهمش این است که پروانه نمایش را هیئت سازمان سینمایی صادر می‌کند. بنابراین هیئت انتخاب در محتوای فیلم خیلی نمی‌توانند دستی داشته باشند و اگر سازمان سینمایی مجوز آن را بدهد فیلم می‌تواند در جشنواره شرکت کند.

برخی از فیلم‌ها مانند فیلم سینمایی «قاتل و وحشی» آقای حمید نعمت‌الله در جشنواره حضور پیدا نکردند این فیلم چند سال است که بحث‌برانگیز شده است. من فکر می‌کنم دیگر حضور این فیلم منتفی است چون چند سالی هست که هیئت انتخاب تصمیم نداد این فیلم را بپخش کند. متأسفانه این فیلم هر دفعه به بهانه‌هایی از جشنواره کنار گذاشته می‌شود. معضل این فیلم یک معضل اساسی و جدی است که مراجع علمی باید آن را حل کنند. نه کارشناس‌های سازمان سینمایی یا خاتم «لیلا حاتمی» در این فیلم موهای سر خود را تراشیدند و بی‌حجاب بودند. هنوز خیلی از آقایان در سازمان سینمایی روی این موضوع بحث و ترس از علما و صاحب‌نظران دارند بنابراین نمی‌توانند درباره این فیلم تصمیم درستی بگیرند. من اگر جای این آقایان بودم فیلم را بپخش می‌کردم و آن را بسیار دوست می‌داشتم اما این بستگی به جرات و شهامت سیستم‌های تیم سینمایی دارد که بتوانند نظر برخی از علما را اجاب کنند.

یادداشت نهم شماره ۲ ویژه نامه

«چهل سال پرواز سیمرغ»

مسعود کارگر

سیمرغ فجر چهل سال است که بر فراز آسمان هنر ایران در حال پرواز است و در طول این سال‌ها بزرگان این عرصه را با خود به پرواز درآورده و تجلی‌نامه نموده هنر آن‌ها در دو شکاف قبل و بعد از انقلاب شده، شکافی که قبل از آن هنرمندان در یک بعد تمدن و مبتذل شده گیر کرده و محل بروز و ظهور عینی در سطح ملی نداشتند و در حد فروش عادی گیشه دیده می‌شدند و پس از آن شکاف یک شخصیت و هویت واقعی پیدا کرده و مجالی برای عرضه هنر و حرف خود در قالب هنر پیدا کردند بزرگانی همچون علی حاتمی، مسعود کیمیایی، ساموئل خاچیکیان، داریوش مهرجویی و بهرام بیضایی از جمله این افراد هستند. این سیمرغ بر روی بال خود استعدادها را قبل از توجیهی رانیز به پرواز درآورده که موجب تحولاتی در ارائه محتوا به سینمای ایران و بالا بردن سطح کیفی آن شده است. از جمله آن می‌توان به ایراهیم حاتمی‌کیا، اصغر فرهادی، ترگس آبیاری و سعید روستایی اشاره کرد.

در طول این چهل سال خیلی‌ها بواسطه این جشنواره دیده و هویت پیدا کردند و عده‌ای از هویت آن بهره برده و سواستفاده نمودند و برخی نیز به مرور فاصله گرفته، محل نداشتند و با مقابلش موضع گرفتند.

در این اعوجاج، فجر سینمای ایران بارها ثبت کرده که توانایی دگرگونی یک یا چندساله در روند تولیدات و جهت‌دهی محتواها را دارا بوده و می‌تواند جریان سازی کند و در مقطعی هم نشان داده تفاوتی در بود و نبودش برای کمک به سینما نبوده و عمده آثارش شبیه به هم، کلیشه‌ای و پر از نقاط مبهم، تاریک و بدون پلخ دقیقی بوده است.

این فجرنامه هنر معاصر سینمای ایران خیلی تلاش کرده که ملی باشد و همچنان بتواند جایگاه انقلابی خودش را نیز حفظ کند، اما گاهی این هویت و جایگاه دستمایه سیاست‌های سلیقه‌ای و سلیقه نگاشتن فرمی با تبعات محتوایی بوده است که موجب رنجش اهالی سینما و مردم نیز شده است. این موج مقطعی و یک‌سویه در هر برهه اجرایی و حکمرانی برای یک طیف تفکری خوب و برای طیف دیگر بد بوده است و در کل این مردم بوده‌اند که به تبعاتش سر چنین بازی‌های سلیسی دچار شده‌اند.

روند چهل ساله فجر نشان می‌دهد، یک فیلم و حتی عناصر یک فیلم می‌تواند به خوبی جریان سازی داشته و تا سال‌ها بعد اثرگذاری خودش را داشته باشد. پس هنر و فرهنگ ما به چنین ماهیتی نیاز دارد که حتی اگر گلهی از رسالت خود دور شد، حداقل مجالی برای به رخ کشیدن همه طیف‌وف بوده و مردم در این بین بتوانند هنر مفهومی و معنایی واقعی را برگزینند و دست رده‌به‌سینه هنر نماها برزنند.

بررسی حواشی-سریالی تاریخ چهل ساله جشنواره فجر

*دوره اول

در سال ۶۱ به دبیری حسین وختوری در آبخش فیلم‌های خارجی و ایرانی به صورت رقابتی و بدون لهدای جوایز برگزار شد.

*دوره دوم

دبیری جشنواره به صورت گروهی انجام شد. حذف بخش خارجی با هدف تمرکز بر سینمای ایران و اضافه شدن بخش «ماتوری» به فجر دوم. حضور بیش از ۴۸ هزار تماشاگر در دومین جشنواره فیلم فجر از اتفاقات مهم سینمای ایران در آن دوره بود.

*دوره سوم

سومین دوره فیلم فجر با شروع دبیری «سید محمد بهشتی» همراه بود. در آن مدت شایعه‌ای مبنی بی‌علاقگی «پروانه معصومی» برای حضور در فجر پخش شد. او خبر دریافت لوح زرینش را از «عزت‌الله انتظامی» گرفت. او در مصاحبه‌ای لحظه اطلاع از برنده شدنش را اینطور توصیف می‌کند:

من در آن روزها بی‌خبر سر صحنه مشغول بازی در فیلم بودم و یک روز صبح زود، زنده‌یاد ناستاد انتظامی» که در آن فیلم با ایشان هم‌بازی بودم، در اتاق محل اقامت من رازد و گفت دخترم به تو تبریک می‌گویم که برنده بهترین بازیگر زن جشنواره شده‌ای...

*دوره چهارم

بازگشت بخش «غیررقابتی سینمای جهان» در این دوره اتفاق افتاد.

*دوره پنجم

پنجمین جشنواره بین‌المللی فیلم فجر به صورت مشترک با دومین جشنواره کودک و نوجوان برگزار شد. استقبال گسترده از فیلم «طلسم» در سینماها تاجایی پیش رفت که بسیاری از مخاطبان کف سالن می‌نشستند و یا ایستاده فیلم را تماشا می‌کردند. «علیرضا زرین‌دست» به عنوان فیلمبردار طلسم به تماشای فیلم رفت. در آنجا «محمدعلی سپانلو» خطاب به او می‌گوید که تو در سن کم به درجه استادی رسیدی.